Hamar kommune

Rapport tilstand Hamarskolens uteområder

Vår 2020

Innhold

1 Innledning 3
2 Skolenes uteareal - betydning for helse, trivsel og læring 3
3 Krav til utearealer i skolen og kriterier for vurdering av Hamarskolens uteområder 4
4 Tilstand skolegårder 6
1.1. Ajer ungdomsskole 6
1.2. Børstad ungdomsskole 7
1.3. Ener 8
1.4. Greveløkka 9
1.5. Ingeberg 9
1.6. Lovisenberg 9
1.7. Lunden 11
1.8. Ridabu 12
1.9. Rollsløkken 13
1.10. Solvang 14
1.11. Storhamar 15
1.12. Prestrud 16
5 Vurdering 17

1 Innledning

Det ble satt av 5 mill. til opprustning av skoleområder i investeringsbudsjettet i HØP 2018-2021, 2019,-2022 og 2020-2023. I Formannskapet 6.6.2018 ble det fremmet ønske om befaring på skolenes uteområder. I sak 49/19 den 19.6.2019 ber kommunestyret rådmannen om følgende:

> legge frem en utredning som viser tilstanden for alle barne- og ungdomsskoler samt uteområder for disse. For budsjettet 2019 ble det satt av 5 millioner kr. til opprustning av uteareal, uten at kommunestyret i etterkant har blitt informert om bruken av disse. Kommunestyret mener det skal være full politisk behandling av hvordan midlene til opprustning/vedlikehold av skolebygg og utearealer skal prioriteres.

Denne rapporten beskriver tilstanden for skolenes uteområder.

2 Skolenes uteareal - betydning for helse, trivsel og læring

Ifølge opplæringslovens *§ 9 A-2 Retten til et trygt og godt skolemiljø* – skal alle elever ha et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Sosial- og helsedirektoratet (2003) påpeker at skolenes uteareal har betydning for folkehelsen, og Folkehelserapporten for Hamar 2019 viser at barn er mindre aktive nå enn tidligere.

Hamarskolene har de siste årene hatt trivsel som måleindikator i HØP (2017, 2018). Målsettingen har vært å oppnå en trivsel med skår 4,5.

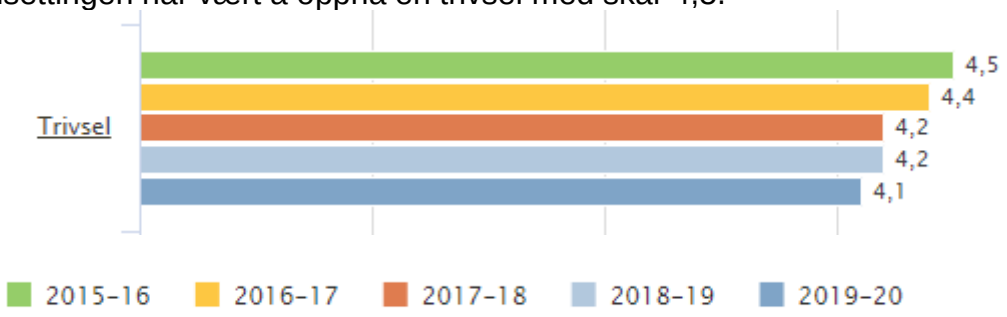

Tabellen viser trivsel for 7. trinn over en femårs periode Det har vært en nedgang i elevens trivsel, men en fremgang i læringsresultater i denne perioden. Dårligere trivsel kan slik være en indikator for hvordan elevene opplever skolemiljøet, både fysisk og psykisk. Jenter trives noe bedre enn guttene i 2019-20, mens jenter og gutter hadde lik skår på trivsel året før.

Resultatene for trivsel har vært mer jevne de siste 5 årene for elevene på 10. trinn, slik tabellen nedenfor viser.

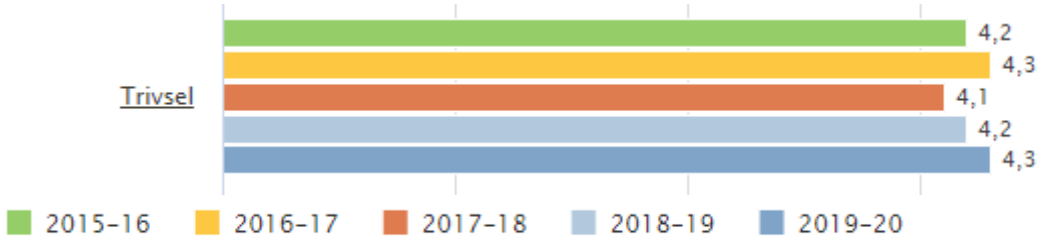

Grunnskolepoengsummen for elevene i ungdomsskolen har økt de siste årene, og her har jentene i gjennomsnitt et bedre resultat enn guttene. Derimot trives guttene på ungdomsskolen noe bedre enn jentene. Dette kan ha sammenheng med sosial deltakelse og aktivitet i skolegården.

Rapport *Oversikt over folkehelsen 2019* for Hamar viser redusert mobbing blant elevene, men fortsatt er det om lag 60 barn og unge som opplever at de blir mobbet hver 14. dag eller oftere. I denne rapporten beskrives også en tendens til at barn og unge er i mindre fysisk aktivitet nå enn tidligere undersøkelser.

Ifølge rapport fra Sosial- og helsedirektoratet (2003) kan gode uteareal redusere omfanget av vold, mobbing og uro blant elevene. Videre påpekes det i samme rapport at et variert og tilrettelagt uteareal kan ha flere positive effekter som:

- Det gir et variert opplæringsmiljø
- Det gir muligheter for allsidige bevegelsesaktiviteter
- Det gir muligheter for sosial læring gjennom samhandling
- Det utgjør et attraktivt møtested for lokalbefolkningen
- Det kan bidra til å redusere vold mobbing og uro blant elevene
- Det virker stimulerende

3 Krav til utearealer i skolen og kriterier for vurdering av Hamarskolens uteområder

Veilederen for miljø og helse i skolen (Helsedirektoratet, 2014 §9) stiller krav til skolenes uteområder.

> Skolens utearealer må være trafikksikre og by på muligheter for fysisk aktivitet, men også sosialt samvær, rekreasjon og hvile. Disse hensynet bør ivaretas allerede ved gjennomgang av reguleringsplan og valg av beliggenhet for skole.

Videre beskrives det at utformingen må fremme lek og motorisk utvikling, stimulere til egenaktivitet, men også organiserte aktiviteter. Alle elever må kunne bruke utearealet.

Det foreligger en generell anbefaling om minimum nettoareal pr. elev på 50 kvm justert etter skolestørrelse og beliggenhet.

I oktober 2019 offentliggjorde Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet nye anbefalinger for både skoler og barnehager. En fersk kunnskapsgjennomgang anbefaler

nå å redusere uteområde pr elev til 30 kvadratmeter. Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet vil vise til denne gjennomgangen i sine nye anbefalinger.

Kunnskapsgjennomgangen ble gjort av professor Thorén, og følgende forhold med positiv betydning i skolegårdene ble omtalt:

- *Naturområder fremmer variert bruk og lek og beskytter mot uønsket UV-stråling. Naturområder bidrar dessuten til økt fysisk aktivitetsnivå og kan muligens bedre kognitive ferdigheter.*
- *God tilgang til fysiske elementer, som for eksempel lekeapparater, bidrar til økt bruk av uteområdene. Det samme gjelder variasjon i underlag og terreng. Dette bidrar til økt fysisk aktivitet.*
- *Variasjon i utforming, mange små nisjer framfor noen store arealer (blant annet ved å redusere størrelsen på ballarealene) og naturområder kan bidra til at elevene velger varierte aktiviteter, og reduserer inaktivitet.*

Ifølge veilederen (Helsedirektoratet, 2014) er ikke areal i seg selv tilstrekkelig for å ha et tilfredsstillende uteområde. Variert tilrettelegging og organiseringen av bruken av arealene er minst like viktig. På skoler med mindre areal enn anbefalt norm vil det være spesielt viktig med tilleggsareal i rimelig nærhet, som for eksempel idrettsanlegg, skog og utmark som skolen disponerer i skoletiden. Dette vil kunne medregnes i arealet.

Utearealet må i tillegg gi elevene mulighet for følgende funksjoner for å gi muligheter for hvile, aktivitet og læring:

- Rom for utøvelse av allsidig og variert fysisk aktivitet
- Rom for ulike typer sosial/ trivselsfremmende aktivitet
- Rom for å tilegne seg ny kunnskap og utøve virkelighetsnær læring

Lek og fysisk aktivitet er grunnleggende for fysisk og psykisk velvære. Det bør være arealer for og utstyr nok til lek og varierte aktiviteter som fremmer bevegelsesglede, og som gir allsidig bevegelseserfaring og muligheter for å opplevelse av mestring av fysiske og sosiale ferdigheter ute og inne for ulike aldersgrupper og ulike funksjonsnivåer. De minste elevene bør ha mulighet for å bruke skjermede områder.
(Helsedirektoratet, 2014 § 10).

På bakgrunn av forskning, krav og føringer for gode uteområder vurderes skolegårdene i Hamarskolen etter følgende kriterier:

- Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet
- God tilgang til fysiske elementer, som for eksempel lekeapparater, variasjon i underlag og terreng.
- Variasjon i utforming, som mange små nisjer

Etter en vurdering av kriteriene nevnt over, vurderes den totale tilstanden av skolens uteområde etter følgende kategorier.

Under arbeid/ nylig oppgradert	Ikke behov for oppgradering	Behov for oppgradering/ vedlikehold	Omfattende behov for oppgradering

4 Tilstandsbeskrivelse av skolenes uteområder

1.1. Ajer ungdomsskole

Formannskapet vedtok 21.8.2019, sak 121/19, opprusting av uteområdet for Ajer ungdomsskole og Hamar katedralskole i samarbeid med fylkeskommunen med 5 mill. kr. På dette grunnlaget vurderes ikke uteområdet for Ajer ungdomsskole i denne rapporten.

1.2. Børstad ungdomsskole

Elevkapasitet 330 elever Tilgjengelig areal: 23550 kvm	Beskrivelse
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Ligger midt i Hamar idrettspark, med to mindre skogsområder som nærmeste nabo (Børstadlunda øst + vest). Det er kort vei til jorder for løypenett vinterstid.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Skolen har egen treningspark med fastmonterte apparater. På skolens område ligger også en sandhåndballbane. Som del av idrettsparken, er det kort vei til fotballbane, friidrettsbane, frisbeegolf-anlegg og stor isflate om vinteren (bandybane). Det er opparbeidet terrengløype for Børstadstafetten.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Skolen mangler ferdig opparbeidet skoleplass (den gamle parkeringsplassen). I planer er det laget skisser for sittegrupper (mindre og avgrensede nisjer).

Ved Børstad ungdomsskole med sin plassering i Hamar idrettspark og med Børstadlunda i umiddelbar nærhet ligger forholdene godt til rette for varierte aktiviteter. Skoleplassen mangler sittegrupper/nisjer som kan bidra til trivsel og sosialisering.

1.3. Ener ungdomsskole

Elevkapasitet 360 elever **Tilgjengelig areal: 26850 kvm**	**Beskrivelse**
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Ener ligger i et boligområde med bebyggelse tett innpå skoleplassen. Store grøntområder rundt skolen samt jorder med dyrket mark. På grøntområdene ligger en mindre fotballbane/ballbane og en liten bålplass som brukes i forbindelse med friluftslivfaget mm. Mellom bygningsmassene er det asfaltert skoleplass med bla basketbaner.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Forholdvis lite tilgang til fysiske elementer. Det er to fotballmål og basketkurver, men savner tilgang og nærhet til haller og idrettsarenaer som Ajer og Børstad.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Liten variasjon i utforming. På skoleplassen er det tre sitteplasser med overbygg, formet som «bobler».

Ener ungdomsskole har et stort uteområde som i all hovedsak er grøntarealer. Det er liten variasjon i utforming og terreng med få fysiske element som kan motivere til varierte aktiviteter. Skoleplassen er mye i bruk utenom skoletid, og dette medfører ganske stor slitasje på det som finnes der. Pga at skolen har hatt behov for et lite tilbygg for en elev med svært store behov, har den asfalterte delen av skoleplassen blitt en del mindre. Svømmebassenget ved skolen har blitt stengt noe som har bidratt til å redusere mulighetene for varierte aktiviteter på skolen.

1.4. Greveløkka

Grevløkka skoles tilbygg ble ferdigstilt høsten 2019, og i den forbindelse ble skolens uteområde oppgradert.

1.5. Ingeberg

Elevkapasitet 196 elever **Tilgjengelig areal: 17644 kvm**	**Beskrivelse**
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Variert og kupert terreng med store åpne områder.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Det er noen få lekeapparater, men disse er gamle og slitt. Skolen har ikke klatrestativ.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Lite variasjon i utformingen av uteområdet. Det er ingen nisjer. Kun et stort areal.

Ingeberg skole har et stort åpent areal, og det er lite variasjon utformingen. Uteområdet innbyr slik ikke til variert aktivitet. I tillegg har elevene tilgang til få og varierte lekeapparater, og de få som finnes, er gamle og slitte.

1.6. Lovisenberg

Elevkapasitet 140 elever Tilgjengelig areal: 33600 kvm	Beskrivelse
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Skolen har naturområder med skog og åpent landskap.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Skolen har lekeapparater som basketkurv, husker, sandkasse, klatrestativ, karusell og dumphuske. Lekeapparatene er gamle og slitte og trenger oppgradering. Det finnes fotballbane, skøytebane og plass til lek og variert ballspill.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Det er variasjon i forbindelse med naturområder og lekeområder.

Lovisenberg skole har et uteområde som tilfredsstiller kriteriene for naturområde samt variasjon i utformingen som innbyr til variert aktivitet. Elevene har også tilgang til ulike lekeapparater. Derimot har lekeapparatene behov for en oppgradering.

1.7. Lunden

Lunden skole er under rehabiliteringen, og det bygges en ny skolebygning. Skolen ferdigstilles høsten 2020, og et nytt uteområde må etableres som følge av utbyggingen.

1.8. Ridabu

Elevkapasitet 392 elever Tilgjengelig areal: 10422 kvm	Beskrivelse
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Skolen har ikke naturområder i nærheten som kan benyttes. Arealet som er tilgjengelig for skolen inkluderer arealet ned mot Finsalbekken bak skolebygningen. Dette er ikke er reelt areal for lek og aktivitet for elevene. Tilgjengelig areal er dermed vesentlig redusert.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Skolen har måttet fjerne de fleste lekeapparatene pga. slitasje og råte. Lekeapparater ble anbefalt stengt under befaring i juni 2019. Det er en grusbane, men den benyttes av kirken til parkering når de har behov for det.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Det er et slitent og gammelt uteområde. Det er ingen variasjon i terrenget, og det finnes ikke nisjer.

Ridabu skole har et lite areal, og elevene kan derfor ikke ha friminutt på samme tid. Skolen har ikke tilgjengelig naturområde som en del av uteområdet, og uteområdet er lite variert i sin utforming. Det er få lekeapparater, og elevene har ikke mulighet for variert lek og aktivitet. Et gammelt, lavt gjerde ned mot riksveien må også nevnes.

1.9. Rollsløkken

Formannskapet bevilget 5 mill. til opprustning av nedre skoleplass ved Rollsløkken skole den 19.5.2018, sak 162/18. Skolens uteområde for nedre skoleplass ble ferdigstilt høsten 2019. Øvre skoleplass ble oppgradert i forbindelse med ferdigstillelse av nytt gymbygg. På dette grunnlaget vurderes ikke uteområdet ved Rollsløkken skole.

1.10. Solvang

Elevkapasitet 262 elever Tilgjengelig areal: 10351kvm	Beskrivelse
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Ingen naturområder og heller ikke umiddelbar nærhet til naturområde som kan benyttes i friminutt.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Skolen har ballbinge, men dekket er utslitt. Fallunderlaget ved huske er utslitt. Har ikke klatrestativ. Skolen har en nedslitt klatreløype og asfalt uten tilstrekkelig oppmerking for variert aktivitet.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Det er noe variasjon i terreng, men det et åpent område uten nisjer.

Ved Solvang skole har elevene noe mulighet for variert aktivitet og lek, men lekeapparatene er få og i dårlig stand. Det er behov for oppgradering av lekeapparatene for å ivareta varierte aktivitet og lek for alle elevene.

1.11. Storhamar

Elevkapasitet 392 elever **Tilgjengelig areal: 13440 kvm**	**Beskrivelse**
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Storhamar har store åpne arealer med noe kupert terreng. Det er ikke større naturområde i tilknytning til skolen som kan disponeres i friminutt.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Det finnes ikke godkjente lekeapparater på Storhamar. De fleste som var, ble fjernet pga. råte med tanke på elevenes sikkerhet. Noen husker står fortsatt, men de er utslitt. Det er lagt ny asfalt, men det mangler oppmerking på store deler av området mtp ulik aktivitet.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Det er kun et stort åpent areal. Kunstgressbane er utslitt.

Storhamar skole har et åpent areal som mangler lekeapparater og små nisjer. Uteområdet gir ikke elevene muligheter for variert aktivitet og lek.

1.12. Prestrud

Elevkapasitet 525 elever Tilgjengelig areal: 20550 kvm	Beskrivelse
Naturområder i skolegården eller i umiddelbar nærhet	Skolen har et variert naturområde med både flater og noe kupert terreng.
God tilgang til fysiske elementer, som lekeapparater	Skolen har et balansestativ/klatrestiv, men dette er svært slitt, og det mangler fallunderlag. Hinderløypen rundt skolen er slitt. Klatrevegg må fjernes pga. sikkerhet. Skolen har et lekehus i svært dårlig forfatning. Fastmonterte benker trenger oppgradering. Ballbinge mangler.
Variasjon i utforming, som mange små nisjer	Det er noe variasjon i terreng, og noen nisjer pga. byggets utforming.

Prestrud skole har et stort og variert område med nisjer og åpent landskap. Det er også naturområder i tilknytning til skolen. Skolen har lekeapparater, men disse er svært dårlig stand og må vurderes fjernet pga. fare for sikkerhet. Dette vil bli fulgt opp.

5 Vurdering

På bakgrunn av beskrivelsene av uteområdene er hver skoles uteområde kategorisert etter hvordan de oppfyller kriteriene som er benyttet i vurderingen. Tabellen nedenfor gir en oversikt av vurderingen.

Samlet vurdering av skolenes uteområde	Under arbeid/ nylig oppgradert	Ikke behov for oppgradering	Behov for oppgradering/ vedlikehold	Omfattende behov for oppgradering
Ajer	x			
Børstad			x	
Ener			x	
Greveløkka	x			
Ingeberg				x
Lovisenberg			x	
Lunden	x			
Ridabu				x
Rollsløkken	x			
Solvang			x	
Storhamar				x
Prestrud			x	

En samlet vurdering viser at vi har tre barneskoler med omfattende behov for oppgradering av hele uteområdet, og tre barneskoler og en ungdomsskole med behov for vedlikehold og ev. nye lekeapparater. De øvrige skolens uteområder tilfredsstiller kriteriene for gode uteområder.

Vedlegg bilder fra skolers uteområder

Bilder fra noen barneskolers uteområder (juni 2019)

INGEBERG

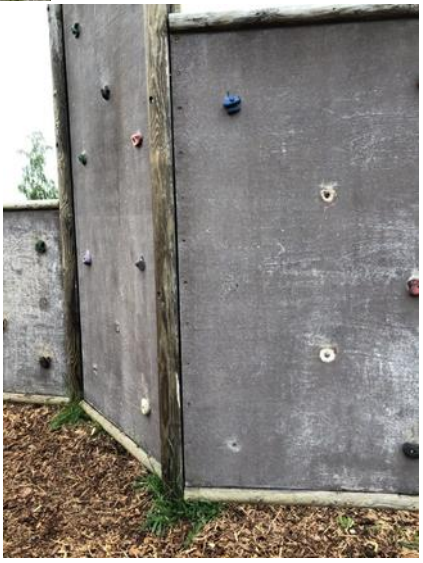

PRESTRUD

RIDABU

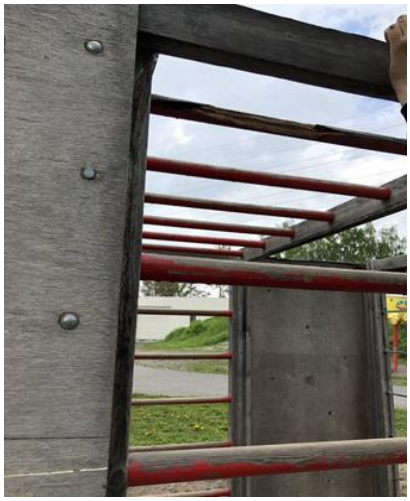

SOLVANG

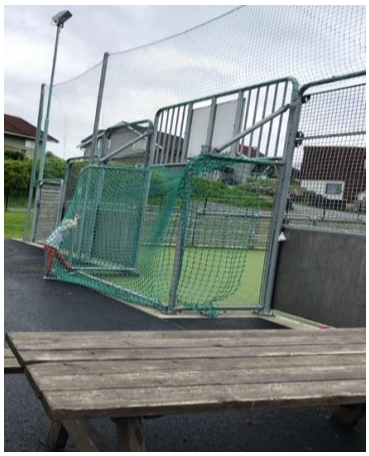

STORHAMAR

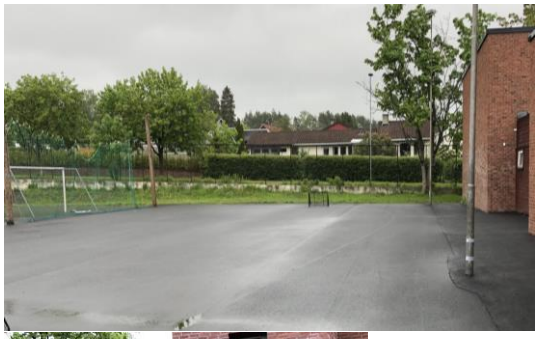

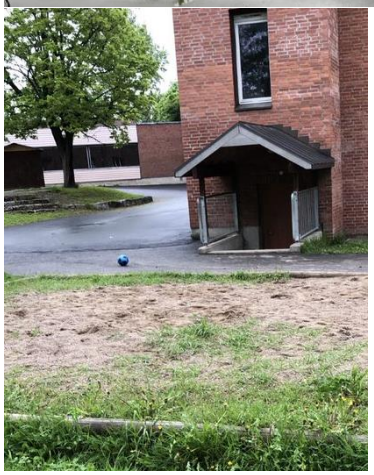

LOVISENBERG